

ПЕТКО ТОДОРОВ
НЕГОВА СИН

chitanka.info

Тая сутрин зоряха още тъмни зори, когато захлопаха на портите и го вдигнаха от сън. Дойдоха пак най-първите селяни, насядаха на лавицата пред къщи и почнаха да го придумват да се не дели от селото. Като че не им додея все тези приказки да повтарят, няколко дена вече — ред по редом зачете всеки отново своето.

Дядов Митров син е. Баща му цял живот под зелена бука е спал и за род и вяра костите си в Диарбекир занесе. Неговата дружина сянка държа на цяло пригорье тъдява и нивга неверник на тукашни води не посмя намаз да вземе, а ако някой се пристрашаваше да надникне над техните колиби, не е виждал как се е повръщал от половин път назад. Дядовото Митрово юначество, дядовата Митрова паметност са за приказ между хората. Затуй ката година по Димитровден мало и голямо отива с бръшлян и здравец на черкова да обкичи иконата му, на този ден тя нарочно се снема и изправя до самата врата редом с иконата на св. Димитрия, като на същински божи човек.

Един несвършил — захваща други и завръща реч:

— Не е бранил дядо Митро толкози години селото от чужди, сега наши нехранимайковци да го съсипват. Няма да слушат кмет, големци — ще се опрат и на началник, и на войска, ако дойде. Пък най-накрай ако не могат — храната, както си е на нивата, ще я подпалят и пак нему няма да ги оставят да снемат!

Той все мълчеше.

— Ако от тебе кръв ще тече, от нас вода ли? — се ропна и най-стария и замаха с ръце.

— Я ставай, докато е време! Ти да не беше дядов Митров син — и нямаше да те дирим биля, ама бива ли хич ти да се отлъчиш от нас! Да беше жив дядо Митро, той пръв щеше да ни поведе.

Изстъпи се той най-подир пред селските първенци и отсече:

— Да ви кажа. Както цели петстотин години ошур на турци всички са плащали, тъй и аз една година на българи ще платя, пък подире ще му търся колая. Не ме придумвайте само да крейвам глава на чужди ред и управа да се опирам. Ходил съм аз с майка си на беглишка чешма вода да пия и знам сладостта й. Ако някой иска тепърва да я опитва — да върви...

Свъсиха вежди всички, станаха, най-стария махна с ръка и без да се сбогуват дори, излязоха си мълчаливо. Остана той самичък в къщи.

Уж щеше да се хваща за някаква работа, пък завъртя се насам-нататък из двора, спря се и като че поде пред себе си да се оправя:

Досега като все те най-много са се грижили за общото, затуй из село кои нива закупили, кои къща издигнали, пък дядови Митрови до вчера не могат да си заградят двора. — Разправят мъже, разправят жени за баща му сега, ала по приказка го знаят само. — Него да попитат! — Тръгнал баща му свят да реди и преражда, а къщата си и своите не наредил. Нито някой го викал да му бере грижата, ни някой го зачиташе тогази. Пък колко чорбаджии им са заканяха ряпа на огнището им да посеят! Янаки епитропът, де ги срещнеше с майка му, все туй хокаше: крака на Митра да не стъпва тъдява, че по него цяло село на пепел ще стане... Да е жива майка му сега, та да рачи тя уста да отвори. Че що е видяла и патила от селяни наоколо, па и от самия си мъж! Син му е, няма да отиде да черни бащино име, няма дори на жена си да го каже, ала той си знае — една нощ баща му като разплака майка му, та цяла неделя тя не можа троха в уста да гуди.

Ранна слана беше попарила, студен дунавец проголяше гората и никой не искаше от огнището да се отдели. Баща му го търсеха под камък. Не смееше ни да слезе да се подслони нейде, нито хабер за хляб да прати. Цял ден Янаки с двамата чорбаджии тършуваха у тях, заканяха се на майка му и едва по късна вечеря се пръждосаха да ги оставят на мира. Щу задимиха тръпчиви сурови главни, олющеното гърне не бе се стоплило още и както с просълзени от димът очи духаха в огнището с майка си — току бутна врата баща му нарамил пушка, свъсил овлажнели вежди, малки му очи като въглени.

Майка му се вцепени. — „Не те ли видяха? Турнали са да те вардят край всеки завой“...

Дядо Митро махна ръка, па кръстоса крака сред къщи, като че сила и юначество и пред жена си искаше да показва.

„Я сложи, ако имате нещо гозба, че съм гладен. От техните тупурдии ще измрем от глад само“...

Наобиколиха малката паралия, залапа гладен той, а майка му ту вратата поглежда, ту него — и тръпне цяла.

„Пет хиляди гроша, пет хиляди е врекъл пашата за главата ти — знаеш ли?“

„Стига мърмори! — се сропа най-сетне баща му. — Като е врекъл пет хиляди гроша, иди при Янакя, та да вземеш бакшиша бари

ти. Некин тъй слезе при жена си Дончо, тя го срещнала, нахранила, напоила, пък още първи сън щом го занесъл, потопила му пищовите във вода и сама отишла да отвори на турските сеймени. Омръзнало й, казва, денем порти да заключва, да отключва нощем — нито с жените — жена, нито с вдовиците — вдовица“...

Баба Митровица вдигна очи изпод вежди да погледне мъжа си, рукнаха й сълзи от очи, гъкна, дума не можа да продума. Туй й бе отплата от баща му, дето тичаше и след къща, и след работа сама, дето му береше денем и нощем грижата и за него и родни, и съседи я хокаха отворед. А той не рачи да знай: изкриви уста да се усмихне, тикна кобури под възглавница, простря наспоред с легло пушка, па легна да спи.

Малък беше дядовия Митров син тогаз, но и досега тоз спомен като камък притиска сърцето му и ни въздишки ще го вдигнат, ни годините ще го отместят. — Майка си той никога не може забрави!...

Ни дядо Митро, ни някой друг — един само той познаваше и проумяваше нея. — Тъй я разплакваше баща му, тъй накриво я изглеждаше, като че и ней не вярва. Пък като го хванаха сеймени, заплака, затърси се баба Митровица, приживе оплака мъжа си... — Тогази вече цяло село залиташе за тях — че пак бяха тръгнали черкези да робят; връхлетели на съседен сбор, няколко техни моми да отвлекат. Като се научил дядо Митро, завардил ги още горе на припора и остави него заптии от сбора да хванат, но никой не посмя до момите ръка да допре... Затуй, кога рекоха ще го карат в Диарбекир, всичко по-млади дойдоха да раздумват майка му. Дискос на черкова за тях ще пуснели и пак нужда и неволя няма да ги оставят да сетят... Янаки епитропът беше вече умрял, вяха взели общите работи в ръце хора, що уж мило за драго даваха за народ. А и тяхната приказка трая ден до пладня, пуснаха два празника дискос и черкова; първом сбраха петнайсет гроша, повтором едвам седем, а кога на третия празник отиде дядовия Митров син при младия епитроп, той сви рамена:

„Какво да правя аз, като никой нищо не пуска — всекиму змия в кесията...“

Смислиха ли се за тях, или надникна някой през слетелия им плет да ги погледне на кой са ред! — Майка му бра грижа и на къща, и на него невръстен, па дори борч бащин му на механата изплаща.

Чужди къдели вълна влачеше и няколко жетви наред чак на Румане ходи само името на мъжа си да не посрами...

И бял ден не видя майка му. Дядо Митро не се върна. Ала запази тя името му — с него днес и на самия дядов Митров син да натякват...

— Нека... — махна той с ръка. — Дядовия Митров син знае и юначество как се продава, знае какво струва слава на този свят. — Дето само към иконата на дяда Митро възвиват приказка! Помни той добре какво беше и него ден, като внесоха в черкова тази икона.

Мениха се времената, мениха се и хората с тях. Позна се за какво се е застъпвал баща му и като че на всички тежеше на душа отплата на паметта на дяда Митра да сторят. — Голяма отплата: поръчаха на зографи на икона да изпишат образът му, светец да го направят. — Навръх Димитровден изправиха иконата в черкова, събра се мало и голямо да я види и попа от олтаря се изстъпи патилата му да разправя. Че като се разплака баба Митровица! Всички помислиха — от радост не може да се удържи. Пък то, като ѝ се повдигна всичко, що ѝ се е набирало на душата през цял живот... и едничкия честит ден, който тя доживя да види, ѝ подгорчиха тежки спомени.

С тез жалби и спомени тя е вскърмила и него; той знае колко е права хорската приказка, дето казва: чуждото две педи далеч от мен. И ни сърце му вдава, ни сила има да отиде и той сега наедно с другите за общите работи да се застъпва.

Разчистил всичко пред себе си, дядовия Митров син вдигна глава, изстъпи се до плета и се загледа надолу из селото. Слънцето вече се вдигаше на пладня, а стадата навред стояха неизкарани от кошарите; ни по път, ни из дворове да се мерне някой. Пред затворената канцелария на кмета татък по поляната се сбират селските кучета само, душат се нещо и пак едно по едно се повличат край плетищата нататък... Сякаш всичко гузно се е смърлушило в ясният майски ден като пред някоя напаст.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.